

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Redaktsiooni jõustumise kp:
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:
Avaldamismärge:

Ülemnõukogu
seadus
terviktekst
22.12.2018
Hetkel kehtiv
RT I, 12.12.2018, 9

Eesti Vabariigi omandireformi aluste seadus

Vastu võetud 13.06.1991
[RT 1991, 21, 257](#)
jõustumine 20.06.1991

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
18.12.1991	RT 1991, 45, 565	18.12.1991
04.05.1992	RT 1992, 19, 275	06.06.1992
12.08.1992	RT 1992, 33, 420	12.08.1992
09.03.1993	RT 1993, 15, 253	24.03.1993
10.03.1993	RT 1993, 15, 254	24.03.1993
02.06.1993	RT I 1993, 35, 545	21.06.1993
02.06.1993	RT I 1993, 35, 546	21.06.1993
17.06.1993	RT I 1993, 45, 639	24.07.1993
09.02.1994	RT I 1994, 13, 231	05.03.1994
22.03.1994	RT I 1994, 24, 395	16.04.1994
13.04.1994	RT I 1994, 33, 507	15.05.1994
terviktekst RT paberandjal	RT I 1994, 38, 617	
11.05.1994	RT I 1994, 40, 653	16.06.1994
28.06.1994	RT I 1994, 51, 859	25.07.1994
14.12.1994	RT I 1994, 94, 1609	29.12.1994
15.12.1994	RT I 1995, 2, 5	01.01.1995
27.06.1995	RT I 1995, 60, 1017	27.07.1995
29.01.1997	RT I 1997, 13, 210	02.03.1997
terviktekst RT paberandjal	RT I 1997, 27, 391	
08.10.1997	RT I 1997, 74, 1230	06.11.1997
14.01.1998	RT I 1998, 12, 153	16.02.1998
19.05.1998	RT I 1998, 51, 758	19.06.1998
30.09.1998	RT I 1998, 86, 1434	30.09.1998
16.11.1998	RT I 1998, 103, 1697	10.12.1998
17.02.1999	RT I 1999, 23, 354	19.03.1999
17.03.1999	RT III 1999, 9, 90	17.03.1999
14.10.1999	RT I 1999, 82, 751	14.11.1999
15.12.1999	RT I 1999, 96, 847	01.01.2000
31.05.2000	RT I 2000, 47, 288	26.06.2000
14.06.2000	RT I 2000, 51, 324	10.07.2000
02.05.2001	RT I 2001, 48, 265	01.11.2001, osaliselt 01.07.2001
14.11.2001	RT I 2001, 93, 565	01.02.2002
05.06.2002	RT I 2002, 53, 336	01.07.2002
28.10.2002	RT III 2002, 28, 308	28.10.2002
20.07.2004	RT I 2004, 85, 577	26.12.2004
02.12.2004	RT III 2004, 35, 362	02.12.2004
26.01.2006	RT I 2006, 7, 40	04.02.2006
12.04.2006	RT III 2006, 13, 123	12.04.2006
04.05.2006	RT I 2006, 25, 184	11.06.2006

11.11.2009	RT I 2009, 57, 381	01.01.2010
10.06.2010	RT I 2010, 41, 242	01.09.2010
27.02.2013	RT I, 15.03.2013, 26	20.03.2013
10.12.2013	RT I, 27.12.2013, 6	01.01.2014
19.06.2014	RT I, 29.06.2014, 109	01.07.2014, Vabariigi Valitsuse seaduse § 107 ³ lõike 4 alusel asendatud ministrite ametinimetused alates 2014. aasta 1. juulil jõus olevast redaktsioonist.
18.02.2015	RT I, 23.03.2015, 3	01.07.2015
14.06.2017	RT I, 27.06.2017, 2	07.07.2017
14.06.2017	RT I, 04.07.2017, 1	01.01.2018
21.11.2018	RT I, 12.12.2018, 2	22.12.2018

I. osa

Üldsätted

§ 1. Seaduse ülesanded

Omandireformi aluste seadus määrab kindlaks omandireformi eesmärgi, sisu, objekti, subjektid ja omandireformi korra ning on aluseks muudele omandireformiks vajalikele normatiivaktidele.

§ 2. Omandireformi eesmärk

(1) Omandireformi eesmärk on omandisuhete ümberkorraldamine omandi puutumatus ja vaba ettevõtluse tagamiseks, omandiõiguse rikkumisega tehtud ülekohtu heastamine ning eelduste loomine turumajandusele üleminekuks.

(2) Omandireformi käigus vara tagastamine või kompenseerimine endistele omanikele või nende õigusjärglastele ei tohi kahjustada teiste isikute seadusega kaitstud huve ega tekitada uut ülekohtu.

§ 3. Omandireformi sisu ja objekt

(1) Omandireformi käigus tagastatakse või kompenseeritakse õigusvastaselt võõrandatud vara:

- 1) Eesti Vabariigi Ülemnõukogu 1990. a. 19. detsembri otsusega «Omandiõiguse järjepidevuse taastamisest» ebaseaduslikuks tunnistatud normatiivaktide alusel natsionaliseeritud vara (denatsionaliseerimine);
- 2) kollektiviseerimisel ühistatud vara (dekollektiviseerimine);
- 3) õigusvastaste repressioonidega või muul omaniku õigusi rikkuv viisil võõrandatud vara.

(2) Omandireformi käigus muudetakse vara omandivormi järgmiselt:

- 1) riigi omandis olev vara antakse tasuta munitsipaalomandisse (vara munitsipaliseerimine);
- 2) riigi omandis olev või munitsipaalomandisse antud vara antakse tasu eest või tasuta eraomandisse (vara erastamine);
- 3) varem riigi poolt kooperatiivsetele, riiklik-kooperatiivsetele ja ühiskondlikele organisatsioonidele tasuta üle antud vara tagastatakse Eesti Vabariigile (vara taasriigistamine).

(3) Vara tagastatakse, kompenseeritakse või antakse üle käesolevas seaduses ning muudes Eesti Vabariigi normatiivaktides sätestatud tingimustel ja korras.

§ 4. Omandireformi õigustatud subjektid

Omandireformi õigustatud subjektid on isikud, sealhulgas riik, kellel on seaduse järgi õigus nõuda vara tagastamist või kompenseerimist või õigus nõuda või taotleda vara tasu eest või tasuta üleandmist.

§ 5. Omandireformi kohustatud subjektid

(1) Omandireformi kohustatud subjektid on riik ja teised isikud, kes on seaduse järgi kohustatud omandireformi õigustatud subjektidele vara tagastama või kompenseerima või vara tasu eest või tasuta üle andma.

(2) Omandireformi tagab Vabariigi Valitsus, kes määrab omandireformi erinevate valdkondade eest vastutavad ministrid. Kohalikud omavalitsused teevad omandireformi läbiviimisel seaduses ja seaduse alusel Vabariigi Valitsuse poolt ettenähtud toiminguid.

II. osa

Õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamine ning kompenseerimine

§ 6. Vara õigusvastase võõrandamise mõiste

(1) Vara õigusvastane võõrandamine on omaniku tahte vastaselt temalt vara äravõtmine või tema panek olukorda, kus ta on sunnitud reaalse repressiooniohu tõttu vara ära andma või maha jätma, kui normatiivaktid, mille alusel vara võõrandati, on tunnistatud ebaseaduslikeks või kui vara võõrandati ebaseaduslike otsuste alusel või ametiisikute omavoli tõttu.

(2) Vara õigusvastase võõrandamisena käsitatakse käesolevas seaduses natsionaliseerimist, kollektiviseerimist, õigusvastaste repressioonide, sealhulgas massirepressioonide käigus ning muul käesoleva paragrahvi 1. lõikes toodud tunnustele vastaval viisil toime pandud vara võõrandamist ajavahemikus 16. juunist 1940. a. kuni 1. juunini 1981. a.

(3) Õigusvastane repressioon käesoleva seaduse tähenduses on nii kohtulik kui ka kohtuväline repressioon (surmanuhtlus, vabadusekaotus, asumisele- või väljasaatmine või küüditamine) ebaseadusliku või hiljem ebaseaduslikuks tunnustatud otsuse alusel.

(4) Reaalne repressioonioht käesoleva seaduse tähenduses on nii kohtuliku kui ka kohtuvälise repressiooni oht (surmanuhtluse, vabadusekaotuse, asumisele- või väljasaatmise või küüditamise) oht.

(5) Õigusvastaselt võõrandatud vara tagastatakse või kompenseeritakse ühtsetel alustel, olenemata käesoleva paragrahvi 2. lõikes sätestatud õigusvastase võõrandamise viisist, välja arvatud käesoleva seadluse § 13 lg. 3 ja §-s 14 sätestatud juhtudel.

§ 7. Õigusvastaselt võõrandatud vara endised omanikud omandireformi õigustatud subjektidena

(1) Õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamist või kompenseerimist on õigustatud nõudma:

1) füüsilised isikud, kelle vara natsionaliseeriti või kollektiviseerimise käigus ühistati, samuti isikud, kelle vara võõrandati õigusvastaste repressioonide käigus ja kes on rehabiliteeritud, kui nad elavad käesoleva seaduse jõustumise ajal alaliselt Eesti Vabariigi territooriumil, mis käesoleval ajal allub Eesti Vabariigi jurisdiktsioonile, või kui neil oli 1940. a. 16. juunil Eesti Vabariigi kodakondsus;

2) füüsilised isikud, kelle vara võõrandati õigusvastaselt ebaseaduslike otsuste alusel või ametiisikute omavoli tõttu või kes olid sunnitud reaalse repressiooniohu tõttu oma vara ära andma või maha jätma, kui nad käesoleva seaduse jõustumise ajal elavad alaliselt Eesti Vabariigi territooriumil, mis käesoleval ajal allub Eesti Vabariigi jurisdiktsioonile, või kui neil oli 1940. a. 16. juunil Eesti Vabariigi kodakondsus ning ebaseadusliku otsuse, ametiisikute omavoli või reaalse repressiooniohu olemasolu on kohtulikult tõendatud;

3) füüsilised isikud, kes on käesoleva lõike 1. ja 2. punktis tähendatud isikute pärijad käesoleva seaduse §-s 8 sätestatud tähenduses ja tingimustel;

4) organisatsioonid käesoleva seaduse §-s 9 sätestatud tähenduses ja tingimustel;

5) kohalik omavalitsusüksus 1940. aasta 16. juuni seisuga kohaliku omavalitsusüksuse omandis olnud ja tagastamist taotleva kohaliku omavalitsusüksuse praegusel haldusterritooriumil asuva õigusvastaselt võõrandatud munitsipaalvara osas; kui kohaliku omavalitsusüksuse omandis olnud õigusvastaselt võõrandatud vara asub teise kohaliku omavalitsusüksuse haldusterritooriumil, tagastatakse vara kohalikule omavalitsusüksusele vara asukohajärgse kohaliku omavalitsuse volikogu nõusolekul;

6) Eesti Vabariik vara osas, mis oli 1940. a. 16. juunil Eesti Vabariigi omandis;

7) välisriigi kodanike ja kodakondsuseta isikute omandis olnud õigusvastaselt võõrandatud vara osas nimetatud isikute §-s 8 sätestatud pärijad, kellel on Eesti kodakondsus või kes elavad käesoleva seaduse jõustumise ajal alaliselt Eesti Vabariigi jurisdiktsioonile alluval territooriumil;

8) isik, kellele on nõudeõigus loovutatud või kes on selle pärinud käesoleva seaduse § 16¹ alusel.

(2) [Kehtetu -RT I 2010, 41, 242- jõust. 01.09.2010]

(3) [Kehtetu -RT III 2006, 13, 123- jõust. 12.10.2006]

(4) Õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamist on õigustatud nõudma ka isik, kes oli vara omandamiseks sõlminud vara omanikuga enne 1940. aasta 16. juunit lepingu ja oli täitnud lepinguga endale vara omandamiseks võetud kohustused ning kelle omandiõigus jäi lõpuni vormistamata pooltest mitteolenevatel põhjustel. Sama õigus on ka nende isikute pärijatel käesoleva seaduse §-s 8 sätestatud tähenduses ja tingimustel. Oma õiguste tõendamise kohustus lasub isikul või tema pärijatel. Kui sama vara tagastamist või kompenseerimist taotleb teine isik, lahendab nendevahelise vaidluse kohus.

§ 8. Pärijad omandireformi õigustatud subjektidena

(1) Kui õigusvastaselt võõrandatud vara endine omanik on surnud ja ta on teinud testamendi, on omandireformi õigustatud subjektiks testamendijärgsed pärijad testamendis määratud ulatuses.

(2) Endise omaniku testament peab vastama selle tegemise ajal kehtinud seaduse nõuetele ja olema tehtud enne testamendis märgitud vara õigusvastast võõrandamist või pärast käesoleva seaduse kehtestamist.

(3) Kui õigusvastaselt võõrandatud vara endine omanik on surnud ning tema testamenti ei ole või see ei vasta käesoleva paragrahvi 2. lõike nõuetele või testament ei hõlma kogu õigusvastaselt võõrandatud vara või testamendijärgne pärija (pärijad) on surnud, on kas kogu õigusvastaselt võõrandatud vara või selle testamendis märkimata osa ulatuses omandireformi õigustatud subjektid:

- 1) endise omaniku vanemad, abikaasa ja lapsed võrdsetes osades;
- 2) endise omaniku lapse abikaasa, kui endise omaniku laps on surnud (sõltumata surma ajast), ning endise omaniku lapselapsed ja teised alanejad sugulased, kui nende vanem on surnud (sõltumata surma ajast), võrdsetes osades, kusjuures neil on õigus nõuda ainult selle vara tagastamist või kompenseerimist, millele oleks olnud õigus nende abikaasal või vanemal.

(4) Lapsendajatel ja lapsendatutel on õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamisel või kompenseerimisel võrdsed õigused käesoleva paragrahvi 1. ja 3. lõikes näidatud isikutega.

(5) Õigusvastaselt võõrandatud vara pärijatena käsitatakse ainult käesoleva paragrahvi tähendatud isikuid. Kui endise omaniku pärija on surnud, ei lähe temale kuuluva pärandiosa taotlemise õigus üle tema pärijatele, väljaarvatud käesoleva paragrahvi 3. lõike 2. punktis tähendatud isikud.

(6) Kui käesoleva paragrahvi lõike 3 või 4 alusel omandireformi õigustatud subjektiks tunnistamist taotleva isiku vanema või vanavanema põlvnemine isast, kes oli õigusvastaselt võõrandatud vara endine omanik, ei ole varem kindlaks tehtud, võib see isik taotleda kohtult põlvnemise tuvastamist perekonnaseaduses sätestatud alustel.

[RT III 1999, 9, 90- jõust. 17.03.1999]

§ 9. Organisatsioonid omandireformi õigustatud subjektidena

(1) Omandireformi õigustatud subjektid on Eesti Vabariigis kuni 1940. a. 16. juunini tegutsenud ühiskondlikud organisatsioonid ja usuühingud, kui nende põhikirjaline tegevus ei ole katkenud.

(2) Käesoleva paragrahvi 1. lõikes märgitud organisatsiooni õigust olla omandireformi õigustatud subjektiks tunnistab ja mitme organisatsiooni vahelised vaidlused lahendab kohus.

(3) Ühiskondlik organisatsioon käesoleva seaduse tähenduses on organisatsioon, mille tegevuse eesmärk ei olnud tulu jaotamine liikmete vahel.

(4) Avalik-õigusliku juriidilise isiku võib õigustatud subjektiks tunnistada ainult seadusega. Nimetatud isikutele tagastatakse vara käesolevas seaduses sätestatud alustel ja Vabariigi Valitsuse kehtestatud korras. Tagastamata vara neile ei kompenseerita.

§ 10. Organisatsiooni omandireformi õigustatud subjektiks tunnistamise kord

(1) Kohus, saanud käesoleva seaduse § 9 lg. 1 märgitud organisatsioonilt avalduse omandireformi õigustatud subjektiks tunnistamise kohta, avaldab kümne päeva jooksul vabariiklikus ajalehes vastava kuulutuse.

(2) Kolme kuu jooksul kuulutuse ilmumise päevast arvates peavad kõik isikud, kellel on vastuväiteid esitatud avaldusele, teatama sellest kohtule.

(3) Kohus peab asja läbivaatamisele kutsuma lõik käesoleva paragrahvi 1. ja 2. lõikes nimetatud isikud.

(4) Käesoleva paragrahvi 1. lõikes märgitud avaldus tuleb esitada kohtule organisatsiooni 1940. aasta 16. juuni asukoha järgi.

§ 11. Õigusvastaselt võõrandatud vara omandireformi objektina

(1) Omandireformi objektiks on õigusvastaselt võõrandatud maa koos sellega püsivalt seotud loodusobjektidega, ehitised, laevaregistrisse kantud laevad, põllumajandusinventar, tootmishoonete sisseseade, aktsiad ja osatähed, arvestamata neil lasunud võlgu.

(2) Omandireformi objektiks oleva vara maksumuse määramise alused kehtestatakse seadusega.

(3) Aktsia ja osatäht on omandireformi objektiks, kui aktsia ja osatäht on 1940. aasta 18. juuli väärtpaberite käibe korraldamise seaduse (RT 1940, 69, 678) §-de 6 ja 7 kohaselt registreeritud või 1940. aasta 1. augusti natsionaliseerimise korraldamise seaduse (RT 1940, 89, 870) § 12 alusel esitatud ja kantud vastavasse nimekirja.

(4) Põllumajandusinventar käesoleva seaduse tähenduses on põllumajanduslikuks otstarbeks kasutatud masinad, seadmed, tööriistad ja loomad.

(5) Tootmishoonete sisseseade käesoleva seaduse tähenduses on tootmiseks kasutatud masinad, seadmed ja tööriistad.

§ 12. Õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamine

(1) Isikud, kelle omandis on omandireformi objektiks olev õigusvastaselt võõrandatud vara, on kohustatud selle õigustatud subjektile tagastama, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti. Eraõiguslikule juriidilisele isikule, välja arvatud riigi äriühing, aktsiaselts, mille kõik aktsiad kuuluvad kohalikule omavalitsusüksusele, osahüing, mille ainuke osa kuulub kohalikule omavalitsusüksusele, ning põllumajandusreformi ja taasriigistamise kohustatud subjektid, kes on tagastamisele kuuluva vara omandanud seaduslikus korras ostu-müügilepingu alusel, hüvitab riik vara ostmisel tasutud summa. Hüvitamise korra kehtestab Vabariigi Valitsus. Eraõiguslikul juriidilisel isikul, kellele riik hüvitab vara ostmisel tasutud summa, on õigus nõuda vara tagasi saanud õigustatud subjektilt varale tehtud kulutuste hüvitamist asjaõigusseaduse (RT I 1993, 39, 590; 1995, 26–28, 355; 57, 976; 1996, 45, 848; 51, 967) §-de 27 ja 28 alusel, lähtudes käesoleva paragrahvi 10. lõikes sätestatust.

(2) Kui tagastamisele kuuluvat vara on õigustatud nõudma mitu isikut, tagastatakse kogu vara, kui vähemalt üks isik seda nõuab, kusjuures vara tagasi saanud isik peab kompenseerima teistele isikutele nende osa seaduses sätestatud korras. Kui vara tagastamist nõuavad mitu õigustatud subjekti, tagastatakse vara nende kaasomandisse vastavalt nende osadele. Kui tagastatav vara oli kaasomandis, tagastatakse vara kaasomandi osade suhtes õigustatud subjektide kaasomandisse vastavalt nende osadele. Vara osalisel tagastamisel tagastatakse see mõttelise osana.

(3) Omandireformi objektiks olev õigusvastaselt võõrandatud vara ei kuulu tagastamisele, kui:

- 1) omandireformi õigustatud subjektid ei nõua vara tagastamist, vaid soovivad selle kompenseerimist;
- 2) vara ei ole säilinud käesoleva paragrahvi 8. lõikes sätestatud endisel individualiseeritaval kujul;
- 3) vara on füüsilise isiku heauskses omandis; eelkõige ei saa heauskseks omandajaks olla isik, kes on osa võtnud vara omaniku kohtuvälisest represseerimisest või tema vara õigusvastasest võõrandamisest;
- 4) varaks on riigi, juriidilise isiku või munitsipaalomandis olev ehitis, mida valdavad füüsilised või juriidilised isikud rendi- või üürilepingu alusel ja õigustatud subjekt ei ole nõus üle võtma sellest lepingust tulenevaid õigusi ja kohustusi;

- 5) valitsusasutuse või kohaliku omavalitsuse volikogu ettepanekul Vabariigi Valitsus otsustab tagastamata jätta sõjalise, korrakaitse-, kultuuri- või sotsiaalobjekti või riikliku kaitse all oleva objekti, samuti riigi või kohaliku omavalitsusüksuse valduses oleva haldushoone;

- 6) [kehtetu -RT I 1994, 51, 859- jõust. 25.07.1994]

- 7) kohaliku omavalitsuse ettepanekul Rahandusministeerium otsustab, et õigusvastaselt võõrandatud vara eraldamine teeb ülejäänud vara sihipärase kasutamise tehnoloogiliselt võimatuks või ehitisega majanduslikult seotud kõrvalhoone tagastamise korral oleks ehitise normaalne ekspluateerimine häiritud;

[RT I, 12.12.2018, 2- jõust. 22.12.2018]

- 8) vara asub maal, mida ei tagastata Eesti Vabariigi maareformi seaduse (RT 1991, 34, 426; RT I 1996, 41, 796) § 31 1. lõike punkti 2 alusel.

(4) [Kehtetu -RT I 1997, 13, 210- jõust. 02.03.1997]

(5) Vara tagastamise otsustab ja vara tagastamist korraldab valla- või linnavalitsus, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(6) Vabariigi Valitsuse või kohaliku omavalitsuse volikogu otsusel võib enne vara tagastamist seada õigustatud subjektile vara tagastamise eeltingimuseks vara senise valdaja või riigiasutuse või kohaliku omavalitsuse asutusega tagastatud vara senisel sihtotstarbel kasutamise lepingu sõlmimise tähtajaga kuni viis aastat. Vara tagasi saanud isik on kohustatud täitma vara kohta kehtestatud kaitserižiimi. Kui kaitserižiim ei tulene seadusest või kaitsekohustuse teatisest, tagatakse nimetatud kohustuse täitmine pädeva riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuse ja õigustatud subjekti vahel sõlmitava lepinguga. Vara ei tagastata, kui õigustatud subjekt ei nõustu sihtotstarbelise kasutamise lepingu või kaitserižiimi täitmise tagamise lepingu sõlmimisega.

(7) Õigustatud subjekt on kohustatud vara tagastamise menetluses tegema Vabariigi Valitsuse kehtestatud tähtaegadel ja korras menetluseks vajalikke toiminguid. Kui õigustatud subjekt mõjuva põhjuseta ei tee talle kirjalikult teatatud tähtaja jooksul vajalikke toiminguid, loetakse ta nõudest loobunuks ja tagastamismenetlus lõpetatakse. Kui õigustatud subjekt pärast tagastamise otsustamist ei võta mõjuva põhjuseta talle kirjalikult teatatud tähtaja jooksul vara vastu, tagastamismenetlus lõpetatakse ja tagastamise otsus tühistatakse. Nimetatud juhtudel vara kompenseerimise menetlust ei alustata.

[RT I, 15.03.2013, 26- jõust. 20.03.2013]

(7¹) Kohalik omavalitsus võib maa tagastamise õigustatud subjekti poolt maa tagastamise menetluses tehtavate toimingute tähtaega pikendada arvestusega, et toimingute lõpuleviimise tähtpäev on hiljemalt 2016. aasta 30. juuni. Kui vara tagastamiseks vajalikke toiminguid ei ole võimalik määratud tähtaja jooksul teha kohtuvaidluse